

Ý THỨC CỦA NGƯỜI THAM GIA GIAO THÔNG VÀ THỰC HIỆN VĂN HÓA GIAO THÔNG VĂN MINH

Trần Mỹ Phiến - Ngành Luật kinh tế

Khoa luật, trường Đại học Công nghệ thành phố Hồ Chí Minh (HUTECH)

TÓM TẮT

Những năm gần đây xã hội ngày càng phát triển, đất nước trên đà công nghiệp hóa hiện đại hóa cũng đã kéo theo nhiều vấn đề phát sinh. Một trong số đó là vấn đề an toàn giao thông có nhiều diễn biến phức tạp, ý thức người tham gia và thực hiện văn hóa giao thông cũng cần phải được xem xét. “Văn hóa giao thông” được nhiều người nhắc đến nhưng để hiểu và tham gia một cách văn hóa thì không phải ai cũng biết. Chung tay xây dựng văn hóa giao thông là điều mà nhiều người mong muốn để hạn chế sự hỗn loạn, vốn trở thành điểm đặc trưng của giao thông Việt Nam. Để làm được nói trên thì ý thức của mỗi người lại rất quan trọng, trên thực tế hầu hết các vụ tai nạn xảy ra đều xuất phát từ ý thức của người tham gia nhưng hiện nay việc giúp cho họ nhận thức và nắm bắt được những quy định cũng như nghiêm chỉnh chấp hành Luật Giao thông còn nhiều khó khăn, từ đó đề ra những giải pháp để cải thiện vấn đề này .

Từ khóa: giao thông, ý thức, văn minh.

1. KHÁI QUÁT VỀ Ý THỨC CỦA NGƯỜI THAM GIA, THỰC HIỆN VĂN HÓA GIAO THÔNG HIỆN NAY.

Trong những năm gần đây, an toàn giao thông đang là vấn đề lớn được cả xã hội quan tâm. Đi khắp nẻo đường, câu khẩu ngữ “An toàn giao thông là hạnh phúc cho mọi nhà” như lời nhắc nhở, cũng là lời cảnh báo với những người tham gia giao thông, hãy chấp hành luật giao thông để đem lại an toàn cho chính mình, cho gia đình mình và cho xã hội.

Thực tế, tai nạn giao thông đang diễn ra từng ngày từng giờ, chúng ta có thể dễ dàng bắt gặp trên các mặt báo hay chương trình thời sự hàng ngày những tin tức về các vụ tai nạn giao thông thường xuyên được cập nhật. Mỗi ngày trôi qua là có không biết bao nhiêu sinh mạng bị đe dọa bởi tai nạn giao thông. Tai nạn giao thông có thể đến với bất kì ai mà không

phân biệt tuổi tác, nghề nghiệp hay địa vị xã hội. Có rất nhiều nguyên nhân dẫn đến tai nạn giao thông, bao gồm: cơ sở hạ tầng giao thông còn kém, phương tiện giao thông không đảm bảo điều kiện an toàn (quá hạn, quá cũ, xe tự tạo),... Tuy nhiên nguyên nhân hàng đầu dẫn đến tình trạng tai nạn giao thông ở Việt Nam tăng cao hơn hẳn so với các nước trên thế giới đó là “ý thức người tham gia giao thông” còn quá hạn chế. Bên cạnh đó việc xây dựng văn hóa giao thông đã được nhiều chuyên gia xem là biện pháp quan trọng nhất nhằm kéo giảm tai nạn giao thông. Tuy nhiên để hình thành và duy trì nếp văn hóa giao thông rất cần có sự vào cuộc của các cơ quan ban ngành, đặc biệt là người tham gia giao thông. Và ta cần hiểu như thế nào về “Văn hóa giao thông”

1.1 Ý thức của người tham gia giao thông.

Ở Việt Nam hiện nay trung bình cứ 100.000 người tham gia giao thông thì có khoảng 24 người tử vong vì tai nạn giao thông. Hiện nay tai nạn giao thông đang diễn ra hằng ngày gây thiệt hại rất lớn về tài sản và tính mạng. Theo báo cáo tổng kết của Ủy ban An toàn giao thông Quốc gia 6 tháng đầu năm 2019 toàn quốc xảy ra 8.385 vụ tai nạn giao thông, làm chết 3.810 người, bị thương 6.358 người. So với 6 tháng đầu năm 2018, số vụ tai nạn giao thông giảm 641 vụ (giảm 7,1%), số người chết giảm 311 người (giảm 7,55%), số người bị thương giảm 679 người (giảm 9,65%). Về ùn tắc giao thông, cả nước xảy ra 46 vụ; so với cùng kỳ năm 2018, tăng 8 vụ (tăng 17,4%). Nguyên nhân do tai nạn giao thông là 33 vụ (71,7%), lưu lượng phương tiện đông: 7 vụ (15,2%), nguyên nhân khác (sự cố phương tiện, cháy nổ, sạt lở...) 6 vụ (13,04%). Văn phòng Ủy ban An toàn giao thông quốc gia cho biết, tính từ ngày 15/12/2019 đến 14/02/2020, toàn quốc xảy ra 2.368 vụ tai nạn giao thông làm chết 1.125 người, bị thương 1.781 người. Trong đó, đường bộ xảy ra 1.291 vụ, làm chết 1.099 người, bị thương 683 người. So với cùng kỳ năm trước giảm 209 vụ, giảm 238 người chết, giảm 124 người bị thương. Trong 2 tháng đầu năm 2020, đã xảy ra 1.047 vụ va chạm giao thông, làm bị thương nhẹ 1.092 người. So với cùng kỳ năm trước giảm 246 vụ (giảm 19,03%), giảm 263 người bị thương nhẹ (giảm 19,41%). Mặc dù TNGT trong 2 tháng qua giảm cả ba tiêu chí, song số vụ, số người chết và số người bị thương vẫn cao.

Nói cho cùng, có hai nguyên nhân lớn và cơ bản nhất liên quan đến vấn đề tai nạn giao thông ở Việt Nam hiện nay đó là: cơ sở hạ tầng giao thông còn nhiều hạn chế và ý thức, văn hóa của người dân khi tham gia giao thông. Trong hai nguyên nhân lớn này thì vấn đề cơ sở hạ tầng giao thông nếu muốn cải thiện khắc phục nhất định cần có lộ trình và nhiều yếu tố phức tạp khác như tầm nhìn về quy hoạch đô thị hay tiềm lực, sức sống của nền kinh tế đất nước...Dẫu vậy đây không phải là nguyên nhân trực tiếp gây ra các vụ tai nạn thảm khốc và làm chết nhiều người như nguyên nhân thứ hai. Bởi lẽ, tuy vấn đề hạ tầng, đường sá còn nhiều hạn chế nhưng nếu ý thức và văn hóa giao thông của người Việt tốt hơn thì tin chắc rằng sẽ không có nhiều vụ tai nạn giao thông thảm khốc và khủng khiếp như vừa rồi. Thế nên, trong khi chờ đợi một lộ trình để Việt Nam có được một cơ sở hạ tầng giao thông hoàn chỉnh và hiện đại thì việc nâng cao ý thức và văn hóa khi tham gia giao thông là những việc cần phải chấn chỉnh ngay để mỗi người Việt trước hết bảo vệ bản thân mình và không gây nguy hiểm cho người khác.

Thực trạng hiện nay Với lời suy nghĩ “đường ta, ta cứ đi” đã ăn vào tiềm thức của nhiều người. Ta có thể bắt gặp trên mọi nẻo đường những hành vi phản văn hóa, thiếu ý thức và đó chính là nguyên nhân gây TNGT. Theo số liệu của JICA, 90% số vụ TNGT xảy ra không phải tại cơ sở hạ tầng mà do lỗi con người. “Một gia đình đi xe máy, người chồng vừa lái xe vừa nhắn tin, phía trước có một đứa con, phía sau chở một đứa nữa và người vợ, cả nhà đều không đội mũ bảo hiểm, nhìn không khác nào là đi tự sát...”. Bên cạnh đó trên những tuyến đường chúng ta sẽ dễ dàng bắt gặp hình ảnh vừa điều khiển phương tiện giao thông vừa sử dụng điện thoại khá phổ biến dù quy định cấm sử dụng điện thoại khi tham gia giao thông đã có từ lâu tuy nhiên trên thực tế thực trạng đó còn khá phổ biến, đặc biệt là đối xe ô tô công nghệ cao chuyện này là điều bình thường bởi những chiếc điện thoại này phương tiện để họ kết nối với khách hàng nên thế nên những người xe ô tô này luôn trong trạng thái đeo tai nghe và chiếc điện thoại phải để ở nơi dễ sử dụng nhất bất chấp xe đang di chuyển trên đường. Việc sử dụng điện thoại sẽ làm giảm sự tập trung của người điều khiển, không điều khiển được tốc độ, phản ứng chậm và nguy cơ xảy ra tai nạn rất cao. Căn cứ vào điểm o khoản 3 điều 6 Nghị định 46/2016/NĐ-CP quy định về Xử phạt người điều khiển, người ngồi trên xe mô tô, xe gắn máy (kể cả xe máy điện), các loại xe tương tự

xe mô tô và các loại xe tương tự xe gắn máy vi phạm quy tắc giao thông đường bộ sẽ bị phạt tiền từ 100 đến 200 ngàn đồng đối với người đang điều khiển xe sử dụng ô (dù), điện thoại di động, thiết bị âm thanh, trừ thiết bị trợ thính. Luật đã quy định rõ ràng từ lâu nhưng trên thực tế có bao nhiêu người quan tâm và thực hiện nghiêm chỉnh điều này.

Hầu hết người Việt Nam khi tham gia điều khiển phương tiện giao thông đều chấp hành đội mũ bảo hiểm đúng quy định. Họ thường lựa chọn những chiếc mũ bảo hiểm đạt chuẩn của các nhà sản xuất uy tín, chắc chắn, có chức năng bảo vệ an toàn cho vùng đầu. Việc chấp hành đội mũ bảo hiểm khi tham gia giao thông đã hạn chế được tổn thương và thương vong, góp phần ổn định trật tự an toàn giao thông của đất nước. Thế nhưng, vẫn còn nhiều người cố tình không chấp hành quy định này. Họ ngang nhiên điều khiển phương tiện giao thông trên đường mà không đội mũ bảo hiểm. Đó là một hành động vi phạm pháp luật, thể hiện thái độ xem thường luật pháp. Hầu hết những người vi phạm đều ở lứa tuổi thanh thiếu niên. Việc vi phạm quy định đội mũ bảo hiểm khi tham gia giao thông đã gây không ít khó khăn đối với cơ quan quản lý, gây bức xúc trong xã hội hiện nay. Dù việc giáo dục về an toàn giao thông đã được đưa vào trường học, tập huấn ở các cơ quan, tuyên truyền nơi công trọng, xong vẫn còn có nhiều trường hợp vi phạm. Họ xem thường tính mạng của mình và người khác. Do lối sống buông thả, xem thường pháp luật. Nhiều người thích làm nổi mình một cách hợm hĩnh, khác thường hoặc ngại đội mũ, sợ làm hỏng tóc. Vấn đề giáo dục, tuyên truyền chưa sâu rộng, các quy định chưa thật sự chặt chẽ và có sức mạnh cưỡng chế. Trong trường học, việc giáo dục an toàn giao thông mới chỉ ở lý thuyết, việc thực hành kỹ năng, nâng cao ý thức và trách nhiệm của học sinh đối với bản thân và xã hội chưa thực sự hiệu quả và sâu sắc.

1.2 Thực hiện văn hóa giao thông văn minh.

Từ lâu việc xây dựng văn hóa giao thông đã được nhiều chuyên gia xem là biện pháp quan trọng nhất nhằm kéo giảm tai nạn giao thông. Tuy nhiên để hình thành và duy trì nếp văn hóa giao thông rất cần có sự vào cuộc của các cơ quan ban ngành, đặc biệt trước hết là người tham gia giao thông. Không ai không sợ tai nạn, nhưng thói quen phóng nhanh, vượt ẩu, lấn đường, dường như luôn lấn át sự sợ hãi. Khi nỗi sợ hãi đã trở thành thứ yếu thì chuyện vi phạm pháp luật về giao thông sẽ trở thành “câu chuyện thường ngày” của không

ít người. Bởi lẽ, đa số vụ vi phạm quy định về điều khiển phương tiện giao thông đường bộ bắt nguồn từ sự tùy tiện, thiếu tự giác, cố tình vi phạm luật giao thông của người điều khiển phương tiện. Với thực trạng giao thông hiện nay, chỉ một lần vượt đèn đỏ, uống rượu, bia quá mức, lấn tuyến, chạy ngược chiều,... cũng có thể dẫn đến những cái chết oan nghiệt, gây đau khổ cho gia đình và xã hội. Bản thân người vi phạm cũng tổn thất nặng nề về tiền bạc, sức khỏe, chịu tù tội, thậm chí mất mạng. Thế nhưng người ta vẫn cứ “nhắm mắt”, bởi với nhiều người, tai nạn giao thông không phải của họ mà là của người khác. Để sự việc xảy ra rồi phải hối hận muộn màng. Nhưng văn hóa giao thông là gì?

Văn hóa giao thông là một bộ phận của văn hóa nơi công cộng, là tập hợp các cách thức xử sự, ứng xử, chấp hành các quy định của pháp luật về giao thông, là tuân thủ của các chuẩn mực đạo đức khi tham gia giao thông, chấp hành đúng, gương mẫu và tự giác đối với Luật Giao thông đường bộ. Theo đó, các hành vi ứng xử trước hết phải đặt ý thức tự giác lên hàng đầu, tiếp đến là thực hiện đúng luật định, gương mẫu và tôn trọng những người liên quan, bảo đảm an toàn tài sản, an toàn công cộng và trật tự công cộng. Chúng ta có thể dễ dàng thấy được văn hóa giao thông như thế nào khi hiện tượng chen lấn tắc đường vào những giờ cao điểm, hay tình trạng vi phạm giao thông ngày một tăng qua từng ngày, những chỉ dẫn tuyên truyền luật giao thông thiếu chỉ dẫn. Việt Nam được coi là một trong những quốc gia có số lượng vụ tai nạn đứng đầu trên thế giới một phần là do ý thức chấp hành luật giao thông của người dân còn quá kém, mối quan hệ giữa những người tham gia giao thông không được cải thiện tình trạng cãi nhau, xung đột vẫn nhàn nhả xuất hiện sau các vụ tai nạn. Việc xây dựng văn hóa giao thông có hiệu quả không chỉ đơn thuần là các khẩu hiệu tuyên truyền mà nó phải được kết hợp với công tác tuyên truyền mang hướng dẫn cao, đòi hỏi tính cộng đồng và tự giác chấp hành luật giao thông của người dân được nâng cao.

2. GIẢI PHÁP CẢI THIỆN Ý THỨC CỦA NGƯỜI THAM GIA GIAO THÔNG VÀ THỰC HIỆN VĂN HÓA GIAO THÔNG VĂN MINH.

“Ý thức” và “văn hóa” của con người là những vấn đề thuộc về thói quen của con người trong suy nghĩ, hành xử và ứng xử. Với bối cảnh văn hóa xã hội hiện nay, để khắc phục và thay đổi những thói quen xấu khi tham gia giao thông không thể trông chờ vào sự tự giác

hay những cách làm, cách tuyên truyền mang tính phong trào, hình thức mà nhất định phải cần đến sự can thiệp và chế tài mạnh mẽ, quyết liệt của các cơ quan thực thi pháp luật.

Nói một cách tổng thể, văn hóa khi tham gia giao thông, một bộ phận của văn hóa nơi công cộng, là tập hợp các cách thức xử sự, ứng xử, chấp hành các quy định của pháp luật về giao thông, là tuân thủ của các chuẩn mực đạo đức khi tham gia giao thông.

Văn hóa giao thông chính là phải chấp hành đúng, gương mẫu và tự giác đối với Luật Giao thông đường bộ. Theo đó, các hành vi ứng xử trước hết phải đặt ý thức tự giác lên hàng đầu, tiếp đến là thực hiện đúng luật định, gương mẫu và tôn trọng những người liên quan, bảo đảm an toàn tài sản, an toàn công cộng và trật tự công cộng. Để làm được điều này, cần phải loại bỏ các hành động như vượt đèn đỏ, dừng đỗ đèn đỏ không đúng quy định, chen lấn lán, bóp còi inh ỏi, bật pha trong phố, đi ngược chiều... Những hành vi trên không chỉ gây phiền toái mà còn tiềm ẩn rất nhiều nguy cơ tai nạn cho chính người vi phạm và những người xung quanh.

Bên cạnh việc tuân thủ nghiêm túc luật giao thông, người tham gia giao thông một cách văn hóa còn cần có tính cộng đồng. Tính cộng đồng chính là việc xử sự, là mối quan hệ giữa con người với con người khi tham gia giao thông. Điều này thể hiện qua việc không chen lấn, việc cứu giúp người khác bị rủi ro khi tham gia giao thông, như cấp cứu người bị nạn, chủ động đưa người già, yếu, trẻ nhỏ qua đường; cùng với cảnh sát giao thông phê bình, ngăn chặn hành vi sai phạm của người khác; thấy các sự cố về đường sá, phương tiện, phải kịp thời báo hiệu, thông báo cho nơi liên quan, để kịp thời ngăn chặn xử lý. Tính cộng đồng khi tham gia giao thông sẽ giúp giảm thiểu tình trạng tắc đường do ai cũng muốn đi nhanh muốn chen lấn, giúp ngăn chặn những vụ việc va chạm, tranh cãi hoặc thậm chí đánh nhau không đáng có trên đường cũng như chấm dứt tình trạng vô cảm trước nỗi đau và rủi ro của người khác. Vì một tương lai giao thông tươi sáng, vì một thể hệ để con em noi gương và học tập, mỗi người hãy nỗ lực để cùng xây dựng văn hóa giao thông.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. <https://baomoi.com/y-thuc-van-hoa-giao-thong-cua-nguoi-viet-va-nhung-viec-can-lam-ngay/c/29521120.epi>
2. Nghị định 46/2016/NĐ-CP quy định về xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực giao thông đường bộ và đường sắt.
3. <https://dantri.com.vn/ban-doc/bien-phap-giam-tai-nan-giao-thong-1241893456.htm>
4. <https://www.doisongphapluat.com/xa-hoi/bao-dong-y-thuc-tham-gia-giao-thong-cua-nguoi-viet-nam-a3524.html>
5. <http://www.mt.gov.vn/matgt/Pages/ChiTietTin.aspx?groupID=988&IDNews=32148>
6. <https://taimienphi.vn/download-ban-hieu-the-nao-ve-van-hoa-giao-thong-76142>
7. <http://www.mt.gov.vn/matgt/Pages/ChiTietTin.aspx?groupID=988&IDNews=32099>
8. <https://luattoanquoc.com/luat-giao-thong-duong-bo-nam-2019-moi-nhat-hien-nay-luat-toan-quoc/>
9. <https://netbaohiem.com/nhung-con-so-dang-so-ve-tai-nan-giao-thong-o-viet-nam/>